

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Κ. ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ

ΠΙΣΤΗ ~ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ~ ΖΩΗ

Η Ορθοδοξία σέ διάλογο

Β' Συνεδριακό Κέντρο της ΟΑΚ

Έγκαίνια 1995

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΧΑΝΙΑ 2007

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Ἱερώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί,

Ἐντιμολογιώτατε καί ἀγαπητέ κύριε Ἀλέξανδρε Παπαδερέ,
Γενικέ Διευθυντά τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης,

Ἐξοχώτατοι,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

ΑΦΑ καί ΩΜΕΓΑ, ἀρχή καί
τέλος Κύριος Ἰησοῦς Χρι-
στός ὁ ὢν καί ὁ ἦν καί ὁ
ἐρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ.

Πᾶσα γῆ ἀκουσάτω Ἰησοῦ Χριστοῦ
μαρτυρίαν καί Ἀποκάλυψιν διὰ
Ἰωάννου, τοῦ γενομένου ἐν Πάτμῳ!

Ἡ ἐπιλογή τῶν στίχων καί ἡ σύνθε-
σις τοῦ μέλους καί ἡ ἀπόδοσις εἰς
τέρψιν καί οἰκοδομήν πνευματικὴν
πάντων ἡμῶν. Εὐχαριστοῦμεν τοῖς
χοροῖς τῆς τε πεφιλημένης ἡμῖν Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κρήτης
καί τῶν ἀγαπητῶν Ἱεροσαλτῶν τῶν Χανίων καί ἐπαινοῦμεν τὸν
ζῆλον καί τὰς ἐπιδόσεις αὐτῶν, καθὼς καί τῶν συνθετῶν τῆς
ΩΔΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ.

Ἐγενόμεθα καί ἡμεῖς προσφάτως ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ
Πάτμῳ. Ἦλθομεν δ' ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Μεγαλόνησον Κρήτην ἐπ'
εὐκαιρία συμπληρώσεως ἑκατῶν ἐτῶν ἀπὸ τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἐν
Ἡρακλείῳ μεγαλοπρεποῦς ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ. Καί ἰδοὺ
ὅτι ἐτέρων ἐγκαινίων τελετὴ ἔφερεν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῆς
ὑμετέρας ἀγαπητῆς Ἱερότητος, ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ καί συλλει-
τουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος Μητροπολίτα Κισάμου καί Σελίνου

κύριε Ειρηναίε, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου ἀδελφοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Παρθενίου καὶ τῶν μελῶν τῆς συνοδείας ἡμῶν.

Θαυμάζομεν τὰ ἔργα ταῦτα, τὰ καταστέφοντα τὸ πολὺν γῆρας ὑμῶν, ἀγαπητὴ ἀδελφὲ Πρόεδρε τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας τῆς Κρήτης· γνωρίζομεν ὅτι ὑποκρύπτεται ὁ προσωπικὸς ὑμῶν ζήλος καὶ μόχθος, Ἐντιμολογίωτατε Ἀρχων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ λίαν ἀγαπητὲ κύριε Ἀλέξανδρε Παπαδερὲ, Γενικὴ Διευθυντὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας· διαισθανόμεθα τὰς πλήρεις φροντίδων διασκέψεις ὑμῶν, τῶν ἐντίμων μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ περιπύστου τούτου τῆς Ἐκκλησίας Ἰδρύματος· τιμῶμεν τὸν ἰδρωτὰ τῶν ἐνταῦθα ἐργασθέντων καὶ πάντων τῶν συντελεστῶν τοῦ οἰκοδομήματος τούτου.

Ἀπευθύνομεν πρὸς πάντας τὸν ἔπαινον τῆς Ἐκκλησίας, τὰς δὲ εὐχαριστίας αὐτῆς καὶ ἡμῶν προσωπικῶς πρὸς τοὺς χρηματοδοτήσαντας οικονομικῶς τὸ ἔργον. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι, ὅτι καὶ ὁ διὰ τὸ Ἰδρυμα καθ' ἕλην ἀρμοδίος Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κύριος Γεώργιος Παπανδρέου καὶ ἅπαντες οἱ συντελέσαντες εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ ὠραῖον τοῦτο ἔργον δύνανται νὰ αισθάνωνται ὁμοίως ὑπερήφανοι διὰ τὰ γενόμενα.

Ὑπερήφανοι δύνασθε νὰ αισθάνεσθε καὶ ὑμεῖς, Ἱερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης κύριε Τιμόθεε καὶ πάντες ὑμεῖς οἱ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς τῆς ἐν Κρήτῃ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἐνῶ πλείστα ὄσα Ἰδρύματα φθίνουσι καθ' ἡμέραν καὶ ἐγκαταλείπονται, ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία, Καθίδρυμα πρωτοπόρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μεγαλονήσου καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, συμπληρώνουσα ὀσονούπω τριακονταετίαν μεγάλων καὶ τολμηρῶν δρασκελισμῶν, ἐχρειάσθη καὶ ἀπέκτησε τὸ πρόσθετον τοῦτο μεγαλοπρεπὲς καὶ καθ' ὅλα ἄψογον λειτουργικὸν οἰκοδόμημα, προκειμένου νὰ στεγάσῃ τὰς συνεχῶς ἐπεκτεινόμενας δραστηριότητας αὐτῆς.

Ἐντιμότατοι Ἀρχοντες τῆς Κρήτης, εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς καὶ Μοναχοί, καὶ μάλιστα ὑμεῖς, οἱ Μοναχοὶ τῆς παρακειμένης Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγητρίας, εὐλαβέστατε λαὲ τῆς Κρήτης· Χαίρετε πάντες καὶ ἀγαλλιᾶσθε! Ὅχι μόνον διὰ τὸ νέον οἰκοδόμημα, ἀλλὰ προπαντὸς διὰ τὸ γεγονός, ὅτι δι' αὐτοῦ καταδηλοῦται ἡ ζωτικότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας. Καί, ἐπὶ πλέον, διότι ἡ ζωτικότης αὕτη ἔτυχε τῆς ἐπιδοκιμασίας πάντων τῶν ὑπευθύνων ἀρμοδιῶν, ἡμετέρων καὶ ξένων. Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη καταγράφεται πρωτίστως εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῶν σοφῶς

διοικούντων καί τῶν φιλοτίμως ἐργαζομένων ἐν τῷ Ἰδρύματι τούτῳ καί τῶν ἀνά τόν κόσμον συνεργῶν καί φίλων αὐτοῦ. Ἄντανακλά ὁμως καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, ἐξ ὀνόματος τῆς ὁποίας χάριτας ὁμολογοῦμεν πρὸς πάντας.

Διότι, ὡς γνωστόν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης ἀποτελεῖ Κοινοφελές Θρησκευτικόν Καθίδρυμα τῆς Ἐκκλησίας. Καί λειτουργεῖ μὲν ὡς πρὸς τὸ νομικόν καθεστῶς αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὸν Ὄργανισμόν αὐτοῦ καί τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὁμως αὐτῆς ὑπόστασιν καί ἀποστολήν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία ἔχει οἰκοδομηθῆ ἐπὶ στερεῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιολογικῶν βάσεων ὑπὸ τῶν Ἰδρυτῶν αὐτῆς. Καί, ἐπ' αὐτῶν τῶν βάσεων ἐδραζομένη, τηρεῖ τὴν κανονικὴν αὐτῆς ἀναφορὰν τόσον πρὸς τὴν οἰκείαν Ἱερὰν Μητρόπολιν Κισιάμου καί Σελίνου καί τὴν Ἱερὰν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον Κρήτης, ὅσον καί πρὸς τὸ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Προβαίνομεν εἰς τὴν ἐπισημάνειν ταύτην, προκειμένου νὰ καταστήσωμεν σαφές, ὅτι οἱ προσλαμβάνοντες καί εὐεργετοῦντες τὸ Ἰδρυμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὴν ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν στηρίζουν, ἐνῶ οἱ τυχόν δυσχεραίνοντες τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν, αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀντιπάσσονται. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὅλως ὑποθετικῶς μόνον καί προληπτικῶς σημειοῦται βεβαίως, δεδομένης τῆς γενικῆς ἀναγνωρίσεως καί ἀποδοχῆς, ἧς ἀπολαύει ἀναντιρρήτως ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία.

Εἶπομεν ἐν ἀρχῇ ὅτι ἐγενόμεθα προσφάτως ἐν Πάτμῳ, τῇ νήσῳ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἀνταποκρινόμενοι εἰς τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ, τοῦ τότε εἰπόντος καί πάντοτε καί νῦν λέγοντος:

Ἄναβα ὧδε καὶ δεῖξω σοὶ ἃ δεῖ γενέσθαι.

Ὅστις ἀναβαίνει, βλέπει μακάριος ὁ ὄρων!

Ὅστις ἀναβαίνει, ἀκούει μακάριος ὁ ἀκούων!

Ὅστις ἀναβαίνει, τηρεῖ μακάριος ὁ τηρῶν!

Ἔργον τῆς Ἐκκλησίας θεοβούλητον καί διὰ τοὺς ἀνθρώπους σωτήριοι εἶναι ἡ διαρκὴς ἐπανάληψις τῆς κλήσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον:

ἀνάβα, βλέπον, ἀκουσον, τήρησον!

Καί θὰ εἶσαι μακάριος εἰς τὴν κοινότητα τῶν κεκλημένων εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ Ἀρνίου (Ἀποκ. 19, 9).

Ἐτετέλεσεν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν παντοιοτρόπως τὸ ἔργον τοῦτο ἐπὶ

δύο ἡδη χιλιετίας. Καὶ ἐπετέλεσε τοῦτο ἐν μέσῳ διωγμῶν καὶ θλίψεων, ἀλλὰ καὶ περιόδων δόξης καὶ τιμῆς, πάντοτε «κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4, 7). Ἐτέλεσε καὶ τελεῖ τὸ ἔργον αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία ὡς κοινότης λατρείας καὶ ἀκροάσεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ κατηχήσεως τοῦ λαοῦ καὶ ἁγιασμοῦ αὐτοῦ διὰ τῶν μυστηρίων καὶ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ὄλης ἐν Χριστῷ βιοτῆς.

Διαπιστοῖ ὁμως μετὰ θλίψεως ἡ Ἐκκλησία, ὅτι στενεύει σταθερῶς ὁ κύκλος ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀναβαίνουν καὶ βλέπουν καὶ ἀκούουν καὶ τηροῦν. Καὶ διερωτᾶται· τί συμβαίνει; Διατί εἰς τὰς δυτικὰς κατ' ἀρχὴν κοινωνίας παρατηρήθη ἀπότομος καὶ σχεδὸν τρομακτικὴ διάστασις μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μεγάλων μαζῶν τοῦ λαοῦ; Καὶ διατί καὶ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν γένος τῶν Ἑλλήνων, κινούμενον ἀτυχῶς ταχύτερον πρὸς τὴν μίμησιν τοῦ κακοῦ, παρὰ πρὸς τὰς «βεβαιωμένας πραγματικότητας» τῆς ἰδίας αὐτοῦ παραδόσεως καὶ ζωῆς, ἔχει ὑποκύψει ἐν τινι βαθμῷ εἰς ἰσχυρὰς ἔξωθεν πιέσεις καὶ μέρος αὐτοῦ ἔχει παρασυρθῆ εἰς ἀνομολόγητον μὲν, συνήθως, πραγματικὴν δ' ὁμως διάστασιν καὶ διαφοροποίησιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν;

Ἐννοοῦμεν τὰ φαινόμενα τῆς λεγομένης ἐκκοσμικεύσεως. Καὶ ἀναφερόμεθα εἰς τοὺς συνανθρώπους ἡμῶν ἐκείνους, οἵτινες ἀκόμη καὶ ἐὰν δὲν ἐχθρεύονται ἐμφανῶς καὶ εὐθέως τὴν Ἐκκλησίαν, πάντως δὲν τρέφονται ἐκ τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς τοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντος (Ἰωάν. 6, 32).

Ὁ ἐκ τῶν προκατόχων ἡμῶν μέγας τῆς Ἐκκλησίας Πατὴρ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, τὴν ἱερὰν μνήμην τοῦ ὁποίου ἐσορτάζομεν αὐρῖον, λέγει περὶ τῆς διαστάσεως ταύτης πιστῶν καὶ ἀπίστων:

«Τούτῳ διεστήκαμεν [οἱ πιστοὶ] τῶν ἀπίστων, τῷ κρίσεις ἑτέρας περὶ τῶν πραγμάτων ἔχειν...».

Παράδειγμα: «Ὁρᾷ τὸν οὐρανὸν ὁ ἄπιστος, καὶ προσκυνεῖ· Θεὸν γὰρ εἶναι νομίζει... Ἄλλ' ἡμεῖς οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁρῶμεν τὸν οὐρανόν, καὶ τὸν πεποηκότα αὐτὸν θαυμάζομεν· οὐ γὰρ Θεὸν αὐτόν, ἀλλ' ἔργον εἶναι Θεοῦ πεπιστεύκαμεν... Ἐτέρως ἐγὼ βλέπω τὰ πράγματα, καὶ ἑτέρως ἐκείνος».¹²

Τὴν τοιαύτην ἑτερότητα τῆς θεάσεως καὶ ἐπομένως τὴν ἐπὶ τὰ

¹² Migne, P.G. 48, 1020.

χείρω ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων διείδον ἐγκαίρως οἱ συλλαβόντες τήν ιδέαν ἀδελφός Κισάμου καί Σελίνου κύριος Εἰρηναῖος, βοηθούμενος ὑπό τοῦ ἀγαπητοῦ πᾶσιν ἡμῖν κυρίου Ἀλεξάνδρου Παπαδεροῦ. Καί ἀνεζήτησαν τρόπον καί τόπον διαλόγου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πρωτίστως μετὰ τῶν περὶ τήν πίστιν ἀμφιταλαντευομένων συνανθρώπων ἡμῶν, ἀλλά καί μετ' ἐκείνων, οἵτινες πορεύονται μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας, ἀκόμη καί ἐναντίον αὐτῆς.

Τὸν τρόπον τοῦ διαλόγου προσέφερον Σωκράτης καί Πλάτων καί οἱ λοιποὶ ἀρχιτέκτονες τοῦ διαλογικῶς συμφιλοσοφεῖν, τὸ ὁποῖον ὁ Κύριος Ἰησοῦς μετεποίησεν εἰς ἀνώτερον συμπνευματισμὸν ἐνδοτάτης προσωπικῆς κοινωνίας, συνομιλῶν ἐπὶ παραδείγματι μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ παρὰ τὴν Λίμνην τῆς Γαλιλαίας ἢ μετὰ τῆς γυναικὸς τῆς Σαμαρείτιδος καί Νικοδήμου τοῦ εὐσχήμονος βουλευτοῦ.

Τὸν τόπον τοῦ διαλόγου προσέφερε τὸ πρῶτον κτήριον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας, ἣτις κατέστησεν ἐξ ἀρχῆς σαφῆ καί ταχέως γνωστὴν τὴν ταυτότητα αὐτῆς καί ἀποστολὴν ὡς κέντρου καί τρόπου ἀσκήσεως τοῦ διαλόγου. Ἠννόησε δὲ καί καθιέρωσε τὸν διάλογον ὑπὸ δύο κυρίως μορφάς.

Ὡς διαλογικὴν μαρτυρίαν καί

Ὡς λειτουργικὴν διακονίαν

τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τοῦ κόσμου, ὅστις ἀπέρχεται καί τοῦ κόσμου, ὅστις ἔρχεται. Ἦτοι, ὡς διάλογον εἰς τὸ μεταίχμιον, εἰς τὴν κρίσιμον φάσιν τῆς μεταβάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ πρὸς τὰς παντελῶς νέας πραγματικότητας τῆς πανισχύρου, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε πρὸς τὸ καλύτερον κινουμένης μεταβολῆς. Διαλογικὸν καί ὄχι διαλεκτικὸν διάλογον ἀσκεῖ, κατὰ ταῦτα, ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία. Ἦτοι διάλογον ὀρθόδοξον, ὀρθοδόξως!

Λεπτὴ, ἀλλὰ σπουδαία καί κρισιμωτάτη ἡ διάκρισις μεταξὺ διαλεκτικοῦ καί διαλογικοῦ. Δὲν ἀσκεῖ διαλεκτικὴν σοφιστείας, ἐπιδεικτικῆς ρητορείας ἢ παραπλανητικῆς δημαγωγίας ἡ Ἐκκλησία. Οὔτε ἀκολουθεῖ τὰς ἀρχὰς τῆς διαλεκτικῆς θεωρήσεως τῆς ἱστορίας καί ἐν γένει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἣτις ὀδηγεῖ τελικῶς εἰς τὸν διαλεκτικὸν ὑλισμὸν, τὸν τόσον σκληρῶς δοκιμάσαντα τὴν σκέψιν καί τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοὺς νεωτέρους τούτους χρόνους καί μάλιστα τὸ μέγιστον τοῦ σώματος τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς. Ἀλλ' οὔτε καί τὴν δικανικὴν διαλεκτικὴν υἱοθετεῖ καί ἀκολουθεῖ ἡ Ἐκκλησία, τὴν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν

ανάδειξιν και ἐπιβολὴν ὄχι τῆς ἀπλουστερας και καθαρωτερας ἀληθείας πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ συνανθρώπου, ἀλλὰ τοῦ ἰσχυροτέρου ἐπιχειρήματος πρὸς ἐξουθένωσιν τοῦ ἀντιπάλου.

Ἐπόβαθρον και ὑπογραμμὸς τοῦ ἀσκουμένου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀκαδημίᾳ διαλόγου ὑπάρχει αὐτὸς ὁ Χριστός, ὁ «ἐν ἀρχῇ» τοῦ παντός, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο». Ὁ Λόγος, ὅστις «ἐγένετο σὰρξ και ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν και ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ» (Ἰωάν. 1, 1 ἔξ.).

Ὁ διάλογος τῆς Ἐκκλησίας, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐμπνεόμενος και κατευθυνόμενος, εἶναι διάλογος ἀγάπης και ἀληθείας. Διάλογος καταλλαγῆς, ὡς προσφυῶς καλεῖται και τὸ Δελτίον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας. Διάλογος συμφιλίωσης και εἰρήνης. Διάλογος πρᾶος, ἐπιεικῆς, φιλάνθρωπος, εὐθύς, διακριτικός, ἀνεκτικός, εὐρύς, ἀνοικτός, ἐλεύθερος, ἤτοι ὀρθόδοξος! Διότι εἶναι διάλογος πνευματικός, φέρων τὰ χαρίσματα και τοὺς καρποὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος και ὄχι ἀπλῶς, ὡς εἴπομεν, τῆς ἀνθρωπίνης μόνον νοήσεως και μάλιστα τῆς ὡς ἀκράτου ὀρθολογισμοῦ νοουμένης και ἐκδηλουμένης.

Τὴν ἀνωτέρω περὶ διαλόγου ὀρθόδοξον παράδοσιν και θεώρησιν εἰς πράξιν μεταποιήσασα, ἐχάραξε και καθιέρωσεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία τῆς Κρήτης κατὰ τρόπον καινοτόμον, δυναμικὸν και ἀποτελεσματικὸν ἐπὶ τοπικοῦ, ἐθνικοῦ και παγκοσμίου ἐπιπέδου, δεδομένου ὅτι, ὡς γνωρίζομεν, πλέον τοῦ ἡμίσεως τῶν συνεδρίων και λοιπῶν δραστηριοτήτων αὐτῆς ἀσκοῦνται ἐπὶ διεθνοῦς και οἰκουμενικοῦ ἐπιπέδου. Ἀσκεῖ δὲ τὸν διάλογον τοῦτον και τὴν διακονίαν αὐτῆς ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἀδιακρίτως, ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ὀλότητα και ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου και τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ περιβάλλοντος.

Ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα ἐπαναλάβωμεν ὅσα ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου θέματος εἶχομεν εἶπει ἐνταῦθα τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1988, κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀνακηρύξεως ἡμῶν εἰς Ἐταῖρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας. Εἶχομεν ὑπογραμμίσει τότε, ὅτι:

«Τὸ ἔργο τῆς Ἀκαδημίας ἐντάσσεται μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἔργου και τῆς δραστηριότητος τῆς Ὁρθοδοξίας γενικῶς και τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰδικώτερα, πού δὲν περιορίζεται στὰ καθαρῶς θρησκευτικὰ και ἐκκλησιαστικὰ ἢ και τὰ εὐρύτερα πνευματικὰ θέματα, ἀλλὰ βλέπει τὸν ἄνθρωπον ὡς ὀλοκληρωμένη ψυχοσωματικὴ ὄντοτητα και τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας ὡς θεανδρικό

και επομένως ως καλύπτουν όλες τις πτυχές της ζωής του ανθρώπου στη γη και στον ουρανό, από τη γη προς τον ουρανό». ¹³

Και είχομεν προσθέσει, ότι με τὰ συνέδρια τῆς Ἀκαδημίας δίδεται μία «μαρτυρία μετοχής τῆς Ἐκκλησίας στὰ μεγάλα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα και ειδικῆς μερίμνης τῆς γιὰ τὴν κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου, μερίμνης γιὰ τὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου με παράλληλη ἀνάπτυξιν πραγματικῆς ποιότητας ζωῆς». ¹⁴

Κρίνομεν ὅμως, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μακρύνωμεν ἐπὶ πολὺ ἀκόμη τὸν λόγον, ἵνα μὴ καταπονήσωμεν ὑμᾶς ἔτι μᾶλλον. Περιοριζόμεθα, ὅθεν, εἰς δύο μόνον ἐπὶ πλεόν τομεῖς δράσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἀκαδημίας, τοὺς ὁποίους θεωροῦμεν ἐξόχως σημαντικούς και ἐπικαίρους· τὸν τομέα τῆς Οἰκολογίας και ἐκεῖνον τοῦ διαλόγου μετὰ τῆς συγχρόνου διανοήσεως.

Ὡς γνωστόν, ἡ Ἐκκλησία ἐνθαρρύνει και προωθεῖ σήμερον τὸν διάλογον ἐπὶ τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἔχει προσλάβει τὰς γνωστὰς τρομακτικὰς διαστάσεις. Τὰς συνέλαβεν ἡδη τὸ ἀλάνθαστον ποιητικὸν αἰσθητήριον τοῦ πάντοτε «ἀλαφιασμένου» και ἀγρύπνου λαοῦ τῆς Κρήτης:

**Ὅμορφη πὸν τὴν ἔκαμες,
Θέ μου, αὐτὴ τὴν πλάση,
μὰ ἴκαμες και τὸν ἄνθρωπο,
γιὰ νὰ τὴν -ε-χαλάσει!**

Θὰ καταντήσει πράγματι οἶονεῖ Ἀββαδῶν τῆς Ἀποκαλύψεως (9, 11) ὁ ἄνθρωπος, «χαλαστής» ὁ φύλαξ τῆς θείας Δημιουργίας; Ἄπαγε τῆς βλασφημίας! Ἐπιβάλλεται, ἐντούτοις, ἐπαγρύπτησις και συντονισμένη δράσις. Ὁ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμηνικός Θρόνος, ἔχων ἐπίγνωσιν και τῆς οὐσίας τοῦ προβλήματος και τῶν εὐθυνῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἔχει ἀναλάβει τὰς γνωστὰς πρωτοβουλίας. Ἡ δὲ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία τῆς Κρήτης, ἐνδιαφεροθεῖσα ἐξ ἀρχῆς τῆς

¹³ Ἀ. Κ. Παπαδερῶ, Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης..., 1992, 31.

¹⁴ Αὐτόθι.

λειτουργίας αυτής δια την ανάπτυξιν υπευθύνου και δημιουργικής σχέσεως μεταξύ ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος, έσπευσε να ανταποκριθῆ θετικῶς εἰς τὴν κλήσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριαρχείου. Καὶ ἔδρυσεν τὸ Ἰνστιτοῦτον Θεολογίας καὶ Οἰκολογίας, τὸ ὁποῖον εὐλογοῦμεν καὶ προτρεπόμεθα τὰς Ἀρχὰς καὶ τὰ Ἀνώτατα Ἰδρύματα τῆς Κρήτης, ὅπως στηρίξουν τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ὅπως καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἑτέρου Παραρτήματος τῆς Ἀκαδημίας, ἦτοι τοῦ Εὐρωμεσογειακοῦ Κέντρου Νεότητος, εἰς τὰς προτεραιότητας τοῦ ὁποῖου ἐντάσσεται καὶ ἡ οἰκολογικὴ παιδεία τῶν νέων ἐπὶ τοπικοῦ καὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου.

Ὁ ἕτερος τομεὺς ἀναφέρεται εἰς τὸν διάλογον Ἐκκλησίας καὶ διανοήσεως.

Ὁ βασικὸς καὶ πρωτοποριακὸς οὔτος στόχος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας ἔλαβε τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν μεταξύ τῶν προτεραιοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἐτέθησαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ προωθήθησαν μετὰ συστήματος καὶ ζήλου. Ἐκ τῶν 1.380 καὶ πλέον συνεδρίων, τοπικῶν καὶ διεθνῶν, τὰ ὁποῖα ἔχει ὀργανώσει ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία μέχρι σήμερον, μέγα ποσοστὸν ἔχει ἀφιερωθῆ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως εἰς τὸν ὑψηλὸν τοῦτον στόχον. Δι' ὃ καὶ λίαν εὐχαρίστως μὲν, οὐχὶ δ' ὁμως καὶ μετ' ἐκπλήξεως ἐπληροφορήθημεν μόλις προσφάτως, ὅτι τὸ Βραβεῖον Nobel τῆς Ἰατρικῆς τοῦ λήγοντος ἔτους ἐδόθη εἰς τρεῖς διακεκομένους Βιολόγους, οἵτινες ἀπὸ ἐτῶν συμμετέχουν εἰς τὰ παγκοσμίως γνωστὰ συνέδρια Βιολογίας καὶ Γενετικῆς, τὰ λαμβάνοντα χώραν ἐν τῷ Ἰδρύματι τούτῳ. Ἐπιπλέον ὅτι καὶ τὸ Βραβεῖον Nobel Εἰρήνης τοῦ 1995 ἀπενεμήθη εἰς τὴν εὐφύμως γνωστὴν διεθνῆ ἀντιπυρηνικὴν Ὀργάνωσιν Pugwash (Πάγκουας), ἡ 44η Συνέλευσις τῆς ὁποίας ἐφιλοξενήθη ἐνταῦθα τὸν Ἰούλιον τοῦ παρελθόντος ἔτους, καθὼς καὶ εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ὀργανώσεως Καθηγητὴν Joseph Rotblat, ὅστις καὶ ἐφύτευσεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τὸ μεταξύ παλαιοῦ καὶ νέου κτηρίου τῆς Ἀκαδημίας ἀναπτυσσόμενον ἤδη δένδρον τῆς ἐλιάς, τοῦ ἀρχεγόνου τούτου καὶ βιβλικοῦ συμβόλου τῆς εἰρήνης. Καὶ ἀσφαλῶς οἱ ἀνωτέρω δὲν ἦσαν οἱ μόνοι ἄξιοι τοιαύτης ἐπιβραβεύσεως μεταξύ τῶν χιλιάδων ἐπιστημόνων ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, τοὺς ὁποῖους ἔχει συνδέσει μετὰ τῆς Κρήτης ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία καὶ ἔχει προσφέρει εἰς αὐτοὺς τὴν δυνατότητα γνωριμίας μὲ τὴν λαμπρὰν ἱστορίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Μεγαλονήσου, μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν λαὸν αὐτῆς.

Τὰ ἀνωτέρω εἶναι δείγματα τοῦ γεφυροποιοῦ ρόλου, τὸν ὁποῖον

ἀσκει ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, μάλιστα δέ ἐκείνου, ὅστις, ἐξιχνιάζων διά τῆς γνώσεως πολλά τῶν μυστικῶν τοῦ κόσμου τούτου, δυσκόλως ἀποδέχεται τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀγνωσίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία προτρέπει εἰς ταπεινώσιν καί σιγήν.

Ἡ πρό διετίας ἐπαξία βράβευσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τοῦ ἀνωτάτου πνευματικοῦ Ἰδρυμάτος τῆς Χώρας, ἐγένετο διά τὸ σύνολον βεβαίως τοῦ ἔργου αὐτῆς, πρωτίστως ὁμως διά τὸν ὡς ἄνω ἐπιτυχῆ διάλογον μετὰ τῆς ἑλληνικῆς καί τῆς διεθνούς ἐπιστημονικῆς κοινότητος καί τῆς διανοήσεως ἐν γένει.

Ἡ δραστηριότης τῆς Ἀκαδημίας καταδεικνύει ἐπιπλέον πόσα σημαντικά διά τὴν τοπικὴν κοινωνίαν, τὴν Ἐκκλησίαν καί τὸ Γένος δύναται νὰ ἀποφέρῃ ἢ συνεργασία πνευματικῶν Ἰδρυμάτων, ὡς τὸ παρόν, μετὰ τῶν Πανεπιστημίων τῆς Χώρας, ἄλλων ἐπιστημονικῶν Ὄργανισμῶν καί διακεκριμένων ἐπιστημόνων τῆς ἡμεδαπῆς καί ἀλλοδαπῆς.

Πάντα ταῦτα, ἀγαπητοί, εἶναι δείγματα τῆς εὐλογίας, τὴν ὁποίαν χορηγεῖ ὁ Θεὸς πλουσίως ἐκεῖ, ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἐξέρχεται «ἀπὸ τῶν στενῶν ὀρίων», καί ὅπου ἡ διανόησις συγκατανεύει εἰς διάλογον μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καί κατορθοῦται ὑπέρβασις τῶν κατ' αὐτῆς προκαταλήψεων.

Ὑπογραμμίζομεν ἰδιαιτέρως τὸν διὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας ἀσκούμενον διάλογον τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς συγχρόνου διανοήσεως καί εὐλογοῦμεν πατρικῶς τὸ δυσχερές, πλὴν θεάρεστον τοῦτο ἔργον, σὺν τοῖς ἄλλοις καί ἐπειδὴ πιστεύομεν ἀκραδάντως, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιάζον προνόμιον καί ἐξειδικιασμένην ἀποστολὴν τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδοξίας σήμερον. Διότι καί οἱ ξένοι παραδέχονται πλέον ὅσα οἱ Ὁρθόδοξοι πάντοτε ἐγνώριζον καί ἐσέβοντο· ὅτι δηλ. ἡ Ὁρθοδοξία διετήρησε σταθερῶς τὴν παράδοσιν τῶν μεγάλων Ἑλλήνων κυρίως Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες συνήρπασαν τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν καί ἀνεβίβασαν αὐτὴν εἰς δυσθεώρητα ὕψη στοχασμοῦ, ὅπου ἐτελεσιουργήθη ἡ μυστηριακὴ συνάντησις τοῦ πρὸς τὰ ἄνω ἐν ἀναζητήσει ἐκτινασσομένου ἀνθρωπίνου νοοῦ καί τοῦ πρὸς τὰ κάτω φιλανθρώπως συγκαταβαίνοντος Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἡ τοιαύτη ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ πραγματοποιημένη ὄντως διαλογικὴ συνυφὴ καί κοινωνία προφυλάσσει τὴν σκέψιν τῶν Ὁρθοδόξων τόσον ἀπὸ τὸν Σχολαστικισμόν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, ὅσον καί

ἀπὸ τὸν Ὁρθολογισμόν τῆς προτεσταντικῆς νοοτροπίας. Προφυλάσσει, τοὔτέστιν, ἀπὸ τὰς ἀκρότητας ἐκείνας, αἵτινες προκαλοῦν τὴν ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄλως ἀναιτιολόγητον διάστασιν μεταξὺ πίστεως καὶ διανοήσεως, τὴν διάστασιν, δηλονότι, ἣτις πρωτίστως εὐθύνεται διὰ τὰς πλέον καταστροφικὰς πλάνας τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ ἐξῆς.

Φρονοῦμεν πεποιθότως, ὅτι ὁ προσανατολισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ ποιότης τῆς ζωῆς κατὰ τὸ ὄρατόν μέλλον θὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν βαθμὸν ὑπερβάσεως τῆς διαστάσεως ταύτης. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης ἔχει καταδείξει ἐν προκειμένῳ ὁδὸν προεκτείνουσαν ἀσφαλῶς πρὸς τὸ μέλλον τὴν δεδοκιμασμένην ἑλληνορθόδοξον πορείαν καὶ πνευματικὴν ἐμπειρίαν. Ὁδόν, τὴν ὁποίαν δύνανται καὶ καλοῦνται, ἵνα ἐμπιστευθῶσιν ἔτι μᾶλλον ἢ τε Ἐκκλησία καὶ ἡ διανόησις τῶν Ὁρθοδόξων, ἵνα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης πορευόμενοι, μαρτυρήσωσι ἐνώπιον τοῦ συγχρόνου κόσμου τοῦ κατακερματισμοῦ, τῶν διαστάσεων καὶ τῶν διασπάσεων, τὴν ἐνδοτάτην ἐνότητα, τὴν ἐνυπάρχουσαν ἐν τῷ ὑλικῷ κόσμῳ θεία βουλήσει καὶ τὴν κατορθουμένην ἐν τῷ πνευματικῷ διὰ τῆς διαλογικῆς κοινωνίας.

Μακαριώτατε, Ἱερώτατοι ἀδελφοί, ἐντιμώτατοι, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά!

Εἶπομεν κατὰ τὴν ἐνθρόνισιν ἡμῶν ὡς Πατριάρχου, ὅτι προτιθέμεθα, ἵνα ἀξιοποιήσωμεν ἔτι μᾶλλον τὰ Ἰδρύματα τῆς Ἐκκλησίας, ἐν οἷς καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν τῆς Κρήτης. Καὶ πράττομεν τοῦτο ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ πάντοτε ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ Γένους, τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς ὅλης Ὁρθοδοξίας. Διαπιστοῦμεν ὁμῶς λίαν εὐχαρίστως, ὅτι ἡ παροῦσα θαυμασία αἴθουσα, αἱ λοιπαὶ ἐγκαταστάσεις καὶ ὁ ἄριστος ἐξοπλισμὸς δύνανται νὰ ἐξυπηρετήσουν πολυπληθέστερα καὶ ἠῤῥημένων ἀπαιτήσεων συνέδρια. Τοῦτο μὲγάλως διευκολύνει τοὺς προγραμματισμοὺς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ γενικώτερον τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν οἰκογενείας. Χαίρομεν ἐπιπλέον, βλέποντες ὅτι ὀλοκληροῦνται καὶ ἡ εὐρύχωρος Βιβλιοθήκη τῆς Ἀκαδημίας, χάρις εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ διακεκριμένου Ἀμερικανοῦ συγγραφέως κ. Robert Fulghum (Φούλτζαμ), ὅστις διὰ τε τῆς πρὸς τὸ Ἰδρυμα ἀγαθῆς διαθέσεως αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς παρουσίας τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀπόψε εἰς τὴν Αἴθουσαν ταύτην, ἐπιβεβαιώνει ὅσα εἶπομεν ἀνωτέρω περὶ τῆς καλλιεργουμένης διὰ τῆς Ἀκαδημίας δημιουργικῆς σχέσεως τῆς

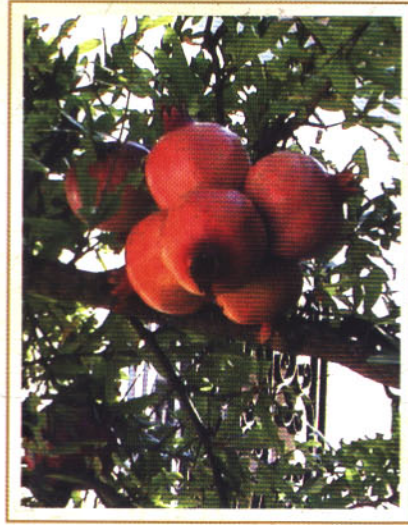
συγχρόνου διανοήσεως μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Χαιρετίζομεν ἀμφοτέρους ἐγκαρδίως.

Χαίρομεν ἐπὶ πᾶσι τούτοις. Καὶ συχαίρομεν εὐχαριστοῦντες πᾶσι, τοῖς καθ' οἰονδήποτε τρόπον συντελοῦσιν εἰς τὴν προκοπὴν ἑνὸς Ἰδρύματος, ὡς ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει νὰ εἰπωμεν

Κρητες, δύνασθε νὰ εἴσθε ὑπερήφανοι!

Καὶ νὰ καυχᾶσθε, ὡς καυχᾶται ἐν Κυρίῳ ἡ Ἐκκλησία. Αὐτῷ ἡ δόξα!

Ἵμῖν, Ἰερώτατε καὶ ἀγαπητέ Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας, μακρότης ἡμερῶν ἐν υἰείᾳ καὶ δημιουργικῇ, ὡς πάντοτε, δράσει. Εὐχὴ δὲ καὶ Πατριαρχικὴ εὐλογία μετ' ἀγάπης πατρικῆς πρὸς πάντας τοὺς Διοικοῦντας καὶ ἐργαζομένους εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν, τὸ μέλλον τῆς ὁποίας εὐχόμεθα λαμπρότερον τοῦ φωτεινοῦ παρελθόντος. Ἡ δὲ χάρις, ἡ εἰρήνη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἡμῶν εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν!⁵

⁵ Τὸ κείμενον τῆς Ὁμιλίας τοῦ Παναγιωτάτου ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ περιοδικὸν ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ 27, Α', Β' (Ἰούνιος-Δεκέμβριος 1995), 347-357. Ὁμοίως εἰς τὰ περιοδικά: ΕΚΚΛΗΣΙΑ 1 (1-15 Ἰανουαρίου 1996), 12-17 καὶ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ 2 (Φεβρουάριος 1996), 55-63.